

I Stockholm har det ju nu genom föreningar gjorts mycket, för att judar skall komma tillsammans. Jag har många gånger varit på fester där.⁵⁴⁰

Så vitt källorna utvisar blev de Sundsvallsjudar som flyttade till Stockholm inte bara medlemmar i Mosaiska församlingen utan också indragna i den typ av nätverk som kvinnan beskriver. Flera före detta Sundsvallsjudar som etablerade sig i huvudstaden bidrog till insamlingar som redovisades i *Judisk Krönika*, insamlingar som avsåg välgörenhet bland judiska trosfränder eller stöd till bosättare i Palestina.⁵⁴¹

Det fanns under perioden 1920–1940 starka incitament för judiska omflyttningar, ett socialt tryck och ett krympande samhällsutrymme som uppmuntrade utflyttning, samtidigt som en större judisk gemenskap i storstaden lockade alla dem som önskade att bevara judisk identitet och tillhörighet. På ungefär motsvarande sätt hade judarna i de mindre städerna i min undersökningsregion på 1880-talet sökt sig till den växande judiska gemenskapen i Sundsvall.

12. Nationens styvbarn

Judisk integration – eller inte?

Ludwig Holländer, en av förgrundsgestalterna i *Centralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens*, hade under en lång följd av år som jude och tysk verkat i emancipationens och förbrödringens anda. Resonabelt och förnuftigt hade Holländer och andra ledande judar i Tyskland argumenterat för judarnas rättigheter, sökt lösa spänningar och motverka antisemitism.⁵⁴² I takt med ett allt hårdare socialt och politiskt klimat och en växande antisemitism i anslutning till första världskriget började han emellertid tvivla på projektet. Vid ett tillfälle anmärkte han upp-givet: ”Judarna är Tysklands styvbarn – och styvbarn måste vara dubbelt snälla.”⁵⁴³ Trots decennier av judisk strävan efter ekonomisk framgång, samhällsnytta och nationell lojalitet – alltså alla försök att vara ”dubbelt snälla” – såg Holländer med för-tvivlan hur emancipationens landvinningar började gå om intet i Tyskland.

Hugo Valentin, som ”ur en assimilerad miljö kom – till en början med tvekan – att allt fastare bindas till den judiska problematiken”,⁵⁴⁴ gav uttryck för en liknande resignation. ”Det ska villigt erkännas att 1800-talets judisk-liberala rörelse i väsentliga avseenden var djupt motiverad”, skrev han i *Judisk Tidskrift* 1931, men upplysningens och emancipationstidens optimism visade sig vara ”verklighetsfrämmande” och dess ”relativa jude-vänlighet” övergående:

Vi böra ej hängiva oss åt några illusioner om att judehatet kommer att försvinna med ökad upplysning [...] I det messianska riket, där lamm och varg fredligt skola leva sida vid sida, skall intet judehat förekomma. Men dessförinnan torde det vara riktigtast att räkna med en mer eller mindre konstant antisemitism.⁵⁴⁵

Assimilerade judar på olika håll i Europa började alltså hysa tvivel om huruvida de europeiska staterna förmådde – eller ens önskade – garantera den judiska befolkningen delaktighet, jämlikhet och säkerhet, allt det som emancipationsprocessen hade ställt i utsikt, i ett samhälle allt mer anfränt av antisemitism.

Men det fanns andra röster som såg samtiden och den ”judiska frågan” i ett annat ljus, exempelvis Nathan Söderblom, den internationellt och ekumeniskt engagerade ärkebiskopen:

Vi äro här i landet lyckliga nog att icke ha någon judefråga. Personligen är jag emot varje slag av antisemitism. Jag beder er nämna något enda sådant fall i vårt land, och i så fall skall jag genast vända mig däremot. Så långt min erfarenhet sträcker sig, ha judarna en synnerligen god ställning hos oss [...] Men så ha de också visat sin vanliga duglighet, och i stor utsträckning sammansmält med nationen.⁵⁴⁶

I detta citat, hämtat från ett privat brev skrivet 1925, hävdar Söderblom att det torde vara svårt att uppbringa ett enda exempel på antisemitism i det svenska samhället. ”Judefrågan” är löst och judarna intar en god ställning, grundad på deras ”vanliga duglighet” och sammansmältning med nationen, för övrigt en kärnfull formulering av de särskilda krav som ålades den judiska minoriteten. Där Valentin oroades över samtidens många illavarslande tecken såg Söderblom harmoni och enhet – så vitt judarna lät sig assimileras.

Man må så här i efterhand tycka att Söderbloms bild var naiv, men hur riktig är å andra sidan bilden av emancipationens misslyckande som en pessimistisk Valentin målade i början av 1930-talet?

Som jag tidigare redogjort för, finns det forskare som har karakteriserat den judiska integrationen i det västeuropeiska samhället som en begränsad eller ”ytlig” process. En integration av

judarna som *judar* eller judisk minoritet förverkligades aldrig och var inte heller möjlig då emancipationen ytterst syftade till att assimilera judarna in i nationerna. Det fanns knappast något utrymme för en ”konkurrerande” judisk identitet i det post-emancipatoriska samhället. I detta perspektiv ligger det nära till hands att betrakta antisemitismen som ett näst intill konstant fenomen, en evig och oundviklig reaktion på judisk diaspora-existens som sådan.

Men en sådan bild är alltför ensidig hävdar andra. Det är ett faktum att stora delar av den västeuropeiska judenheten integrerades framgångsrikt i det postemancipatoriska samhället, uppnådde framstående positioner inom en mängd områden – ekonomi, kultur, politik etc. – samtidigt som det under långa perioder var möjligt för judarna att som judar inta samhällsutrymme, upprätthålla församlingsliv, konfessionell utbildning etc.

Inte desto mindre, hävdar samma forskare, fanns det djupt problematiska drag, något som inte minst visade sig under tider av sociala, ekonomiska och politiska kriser. Flera av de historiker jag tidigare hänvisat till, Till van Rahden, Paula Hyman och Anthony Kauders, har redogjort för hur den judiska befolkningen under antisemitiska högkonjunkturer trängdes ut från flera samhällsområden.

Vad har då den genomgång av svenska förhållanden som jag genomfört kunnat bidra med? Undersökningen har knappast gett stöd åt en pessimistisk uppfattning om att det överhuvudtaget inte skulle ha funnits något utrymme för en judisk minoritet i det postemancipatoriska Sverige. Jag har gång på gång kunnat konstatera att den judiska ekonomiska och sociala integrationen i min undersökningsregion varit framgångsrik, något som inte minst gällt i en stad som Sundsvall där öppna sociala strukturer, ett liberalt klimat, en dynamisk ekonomisk utveckling och ökande befolkning gynnade en permanent och väl-etablerad judisk bosättning.

En judisk småborgerlig handelsmannaklass växte successivt fram under 1880-talet och på 1890-talet skedde en inbrytning i det sociala livet på bredare front. Den positiva utvecklingen möjliggjordes genom ett framgångsrikt företagande; de judiska

handlarna drog nytta av en växande efterfrågan på marknaden, av judiska vittförgrenade handelsnätverk och lokalsamhällets sociala nätverk. De judiska familjernas ekonomiska utrymme ökade, deras sociala status växte, boendet blev ståndsmässigt för somliga och ett visst, om än begränsat, politiskt inflytande gavs. De mest framgångsrika judiska företagen tillhörde under 1900-talets första decennier borgerlighetens yppersta ekonomiska elit, en kategori där judarna var tydligt överrepresenterade. Judiska gossar studerade vid stadens läroverk och flera gick vidare till akademiska studier. Efter universitetsutbildningar inom företrädesvis medicin och juridik återvände en del av dem till Sundsvall som fria yrkesutövare.

Kulturellt kom den judiska borgerligheten och småborgerligheten i Sundsvall att dela värderingar med sina ickejuda klassbröder och -systrar, normer som stadgade flit, disciplin, respekt för bildning och nationalism. Det var genom dessa nations- och samhällsbärande grupper som judarna blev en del av det svenska samhället, i såväl socioekonomisk som kulturell bemärkelse.

Visserligen fanns det grupper i det svenska samhället som betraktade den judiska framryckningen med skepsis, men allmänt sett accepterades en närvaro av mosaiska trosbekännare som en integrerad del av det svenska samhället. Denna undersökning har gett prov på att många judiska invandrare med framgång tog vara på de möjligheter som gavs men också på att majoritetssamhället tillät judarnas infogande i samhälle och nation.

Kan man därmed dra slutsatsen att den judiska integrationen infriat de förhoppningar som knutits till emancipationsbeslutet? Är utvecklingen i Sundsvall och på andra håll i landet tecken på att judar och kristna slutligen har förenats i endräkt och arbete i det gemensamma fosterlandets tjänst?

Nej, utvecklingen innefattar flera motsägelsefulla och problematiska drag. Integrationen måste snarast, när allt kommer omkring, karaktäriseras som begränsad och som villkorad, en slutsats jag ska precisera och argumentera för genom att lyfta fram några omständigheter vilka enligt mitt förmenande är de viktigaste bidragen till forskningen som lämnats här.

Integration – inte överallt och inte för alla

Framgångsrika integrationsprocesser på vissa håll kan inte tas till intäkt för att utvecklingen var generell. Genom jämförelser mellan olika lokalsamhällen har jag kunnat konstatera att det fanns variationer. I vissa orter var det uppenbarligen betydligt svårare för judiska kolonier att etablera sig än i exempelvis Sundsvall. Förklaringarna måste sökas i skilda demografiska och socioekonomiska strukturer liksom i därtill kopplade kulturella mönster. I de fall där en lokal borgerlighet uttryckt sitt stöd för ekonomisk protektionism har det också frodats en andlig protektionism, socialt slutna strukturer som försvarat judarnas inträde i samhället.

Den judiska gruppens numerära styrka har också spelat in. Det tycks som om de små judiska kolonierna i längden var dömda till undergång, antingen genom utflyttning eller genom assimilation. Vidare har judiska yrkesstrukturer haft betydelse. En ensidig inriktning på gårdfarihandel har gjort försörjningsbasen instabil, särskilt med tanke på att staten genom sin represiva lagstiftning sökt begränsa judarnas möjligheter att bedriva näringen.

Men i en stad som Sundsvall, en stad som till stor del dominerades av inflyttare, bidrog det mer frihandelsvänliga och ekonomiskt liberala klimatet – åtminstone under decennierna närmast runt sekelskiftet 1900 – till en större öppenhet för det ”främmande”, och därmed bättre förutsättningar för en mer framgångsrik judisk samhällsintegration. Den judiska gruppen var större till antalet än exempelvis i Härnösand och Östersund, vilket gynnade ett stabilt församlingsliv, en religionsskola och inbördes fattigvård. De judiska yrkesmönstren var därtill något mer differentierade i Sundsvall än på andra håll.

Men inte heller utvecklingen i Sundsvall var oproblematiske. Jag har visat att framgången inte gällde alla judar. Genom hela undersökningsperioden har det funnits en bred judisk underklass som var och förblev marginaliserad och exkluderad från centrala samhällsområden.

Judarna i Sundsvall var alltså lika litet som den övriga svenska judenheten någon homogen grupp. Uppemot hälften av

judarna levde och verkade i arbetarstadsdelen Södermalm, och merparten av dem befann sig i det lägsta inkomstskiktet, en kategori i vilken judarna var överrepresenterade. Det fanns alltså oproportionerligt många judar både bland de mest välbärgade och även bland de fattigaste. De senare delade ekonomiska villkor och levnadsbetingelser med arbetarklassen i grannskapet men som egna företagare stod de utanför arbetarrörelsens intressegemenskap och organisationer.

Många judiska familjer på Södermalm i Sundsvall saknade svenskt medborgarskap, andra fick sina ansökningar beviljade först efter upprepade försök. Undersökningen visar att de icke-naturaliserade judarna utsattes för särskild kontroll av myndigheterna, uppmuntrades att emigrera och nekades fattigvård. Den judiska underklassens svaga sociala ställning kan delvis hänföras till sådana omständigheter men framför allt till de särskilda yrkesrestriktioner som drabbade gårdfarihandeln i slutet av 1880-talet. Avsteget från den tidigare liberala näringspolitiken ledde till att ickesvenska medborgare i yrket antingen tvingades in i ett föga lönsamt småhantverk eller helt enkelt fick fortsätta sin ambulerande handel utanför lagens ramar.

Den judiska gårdfarihandeln ansågs representera något osunt och främmande. I offentliga texter, litteratur, tidningsartiklar och i människors föreställningsvärld, som den speglas i uppteckningar, skämtpress och litteratur, konstruerades den ”judiska” gårdfarihandlaren som moraliskt lågtstående, ett hot och framför allt ”ickesvensk”. Uppenbarligen ansågs det i vitt skilda sammanhang, inom såväl handelsorganisationer som arbetarpress, legitimt att angripa och förödmjuka judiska gårdfarihandlare – inte bara verbalt.

Det fanns således antisemitiskt anstrukna föreställningar om fattiga judar, vilka vid sidan av ekonomiska strukturer, diskriminerande lagstiftning och administrativa åtgärder från myndigheternas sida försvårade integrationen för en stor del av judenheten. Det var svårt för den judiska underklassen att göra sig gällande i samhället, inte bara för invandrgenerationen utan också för deras barn, så vitt de inte fick möjlighet att bedriva akademiska studier. För många av småstadens marginaliserade judar

hägrade storstaden med dess bredare judiska nätverk och att bryta upp från hemstaden framstod för somliga som den enda utvägen.

Integration – på vissa villkor

Jag har i denna avhandling argumenterat för att emancipation och delaktighet innebar att *särskilda* krav ställdes på judarna. Deras ”problem” var nämligen att de inte var *födda* in i den nation som konstruerades som en kulturell eller organisk enhet, ofta som en familj. Där etniska svenskar integrerades genom att bokstavligen födas, stipulerade det sociala kontraktet att judarna måste *förtjäna* delaktigheten, dels genom samhällsnytta, dels genom att visa en lojalitet mot den svensknationella kultur som utgjorde normen, det senare på bekostnad av stora delar av den judiska kulturen och inre sammanhållningen.

Judisk duglighet, disciplin och framgångsrikt företagande ingav förvisso respekt hos många i omgivningen och öppnade vägar in i samhället via borgerligheten, något som alltså förmenades de mindre bemedlade eller ”onyttiga” judarna. De integrerade judarna var angelägna om att behålla sin position genom att markera sin ”svenskhet”, exempelvis genom att ansluta till nationellt präglade föreningar.

Judarnas arbete för en officiellt erkänd församling var inte uttryck för partikularism utan för strävan efter samhällelig delaktighet där en *privat* mosaisk tro accepterades. Det var angeläget för judarna att församlingslivet underställdes officiellt regelverk och statlig kontroll.

Det sätt på vilket det judiska församlingslivet utformades pekar samma riktning. Det var ett utåt sett nedtonat och privatiserat religiöst liv som levdes i Sundsvall, något som illustreras av den diskreta skylt som var det enda tecknet på att det låg en synagoga på Nybrogatan i Sundsvall. Judarna drog en gräns mellan det offentliga där man strävade efter att vara ”svenskar” – och delvis accepterades som sådana – och hemmet där man sökte upprätthålla religion och kultur. Men då utrymmet begränsades

för att utöva religionen offentligt – sådant som rörde formell judisk utbildning, synagoga och traditionell mathållning – urholkades engagemanget, något som inte minst gällde den judiska ungdomen vilket i längden skulle leda till en assimilation.

Samtidigt som de judiska socialisationsprocesserna försvagades, fungerade det svenska skolväsendet som en likriktare och förmedlare av majoritetssamhällets nationella kultur, ibland med ”judarna” som motbild. Den svenska skolan var förvisso en mötesplats mellan judiska och ickejuda elever, men också ett rum där de judiska eleverna utmönstrades på etnisk grund och där antisemitism tog sig många olika uttryck, kanske starkare än på andra håll i samhället.

Craven på nationell/borgerlig tillhörighet och lojalitet bidrog till att skapa en social och kulturell klyfta som skar tvärs genom den judiska gruppen. Undersökningen har gett prov på hur den judiska borgerligheten distanserade sig från sina fattiga trosfränder eftersom man av rädsla för att förlora social prestige inte ville kopplas ihop med de ”onyttiga”, stigmatiserade judarna. Stockholms mosaiska församlings ovilja att ta emot ”polackerna” som flydde från ett brandhärjat Sundsvall är ett exempel, liksom den judiske bankdirektören Isidor Dehns oförtrutna kamp mot judisk församling i Sundsvall under 1890-talet.

Allt eftersom decennierna gick vidgades denna klyfta inom den inledningsvis tämligen kulturellt och socialt väl sammanhållna judiska gruppen i Sundsvall. De uppåtgående judiska familjerna i stenstaden gled ifrån den judiska underklassen på Södermalm i motsvarande grad som de gled in borgerligheten, något som tydligt manifesterades i äktenskapsmönstren och det borttynande gemensamma församlingslivet.

Tidigare forskning har ibland målat upp en konflikt mellan ”fattiga” östjudar och ”förfinade” västjudar, som om motsättningen skulle ha sin grund i födelseort, härkomst eller skilda kulturella preferenser. Jag har kunnat visa ett liknande socialt avstånd inom en ”östjudisk” grupp, alltså bland judar med en gemensam geografisk och om man så vill kulturell bakgrund. Förklaringen till klyftan ska snarare sökas i att integrationspro-

cesserna gick i otakt i olika sociala skikt. Judar som inträdde i den nationsbärande borgerligheten distanserades från sina mindre bemedlade och marginaliserade trosfränder som inte var välkomna in i den nationella gemenskapen.

Antisemitism, nationalism och integration

Tidigare forskning har visat att antisemitismen framträdde som en brett omfattad kulturell kod i samhället under den period jag undersökt, men jag har därtill visat att antisemitismen tog sig skilda uttryck i det sociala livet och riktades mot judar av kött och blod. Antisemitism fanns inte bara bland enstaka politiker och demagoger, särskilda intresseorganisationer eller slutna sällskap, utan omfattades av breda samhällslager, arbetare såväl som borgerlighet.

Jag nämnde nyss misstron mot judiska gårdfarihandlare, en misstänksamhet som uttrycktes i myndigheternas skrivningar, bland handelsmän på marknader och i kundrelationer. I skolans värld såväl som på öppen gata bemöttes judar ibland med antisemitiska tillmälen. I skämtpressen och i skönlitterära skildringar utmålades judar, gårdfarihandlare lika väl som småborgerlighet, som ett hot mot den svenska rasen och den norrländska/svenska identiteten. Judarna i Sundsvall kopplades ihop med världsherravälde och dold makt, medan judarna i Härnösand beskylldes för att konspiratoriskt bilda föreningar med syftet att föra myndigheterna bakom ljuset. Listan på exempel skulle kunna göras lång.

Man kan alltså inte hävda att emancipationen utplånade antisemitismen som kulturellt och socialt fenomen, utan snarare, med Peter Pulzer, förflyttade den ”judiska frågan” från stat, politik och juridik till samhälle. De integrations- och assimilationsprocesser som ägde rum i ett postemancipatoriskt Sundsvall har i vart fall inte lett till att den sociala antisemitismen har upphört.

Men även om antisemitismen utgjort en del av kulturella mönster, har dess intensitet och samhälleliga uttryck skiftat. Jag

har särskilt betonat två antisemitiska högkonjunkturer under den period jag undersökt, båda utlösta av ekonomiska och sociala kriser och allmänneuropeiska men samtidigt synliga på det lokala planet. Båda högkonjunkturerna har drabbat judarna, något som kan avläsas i mitt material.

Det första utbrottet inföll grovt sett under 1880-talet. Lågkonjunkturer, internationell tävlan och aggressiv utrikespolitik skapade sociala spänningar, som bland annat ledde till att skilda samhällsgrupper, småborgerlighet och bönder, kände sig tillbakaträngda och hotade av den moderna kapitalismen, ofta konstruerad som judisk. Den antisemitiska tanketraditionen tillhåll symbolerna och rekvisitan som kunde användas i den politiska kampen.

I Sverige kan vägen avläsas i de ovanligt stränga administrativa åtgärder som riktades mot judarna med avseende på medborgarskapsavlagen, den antisemitiskt anstrukna propagandan från den organiserade handeln och det förändrade regelverk som blev följden, nämligen lagen som förbjöd de utländska judarna att bedriva gårdfarihandel. I min undersökningsregion har åtgärderna uppenbarligen blivit kännbara för många judar, då försörjningsbasen i ett slag rycktes undan. Under denna tid inträffade en större demografisk förändring som jag kopplat till det hårdare klimatet: koncentrationen av undersökningsregionens judar till Sundsvall. Man slöt sig samman för att uthärda ekonomiskt och socialt och överleva som minoritet.

Det är kanske ingen tillfällighet att en annan större demografisk förändring inträffade under periodens andra antisemitiska högkonjunktur, den som forskning har förlagt till 1920- och 1930-talen. Ett hårdare klimat har drabbat den judiska minoriteten som ett resultat av den ekonomiska, sociala och politiska oro som följde av första världskriget och ryska revolutionen. Judar uteslöts ur föreningar, den politiska retoriken framträdde mer oförblommerat antisemitisk, antisemitiska partier skördade framgångar, judefientlig litteratur spreds i allt större upplagor, rasbiologin varnade för judiskt blod och så vidare.

I mitt undersökningsområde har en omfattande judisk utflyttning till Stockholm skett under perioden 1920–1940, en

utflyttning som kan ha sin grund i ett hårdnande klimat, ökande socialt tryck och upplevt hot. Judenhetens koncentration till den bredare gemenskapen i Stockholm under 1930-talet var av allt att döma allsvensk.

Jag konstaterar att antisemitismen under perioden 1870–1940, i ett norrländskt småsamhälle likaväl som i europeiska metropoler, var en realitet, en del av samhällets normsystem som ibland, medvetet eller omedvetet, styrde individernas handlingar i mötet med judarna. Den förklaring till att antisemitismen grumlat integrationsprocesserna, som jag särskilt velat lyfta fram i denna genomgång, är antisemitismens koppling till nationalismen. Genom att den moderna staten organiserades i linje med föreställningen om en kulturellt homogen och organiskt förenad stat, skulle man kunna säga att antisemitismen byggdes in i själva nationalstaten, på motsvarande sätt som den kyrkliga teologin och föreställningen om ett religiöst enhetsamhälle låg till grund för antisemitismen i den tidigmoderna konglomeratstaten.

Den exkluderande nationalismen och den därtill kopplade moderna antisemitismen var och förblev något av integrationsprocessernas akilleshäla. Det svenska samhället, liksom andra europeiska länder, lämnade bara ett begränsat utrymme för mångkulturella strukturer. Judarna kunde när allt kommer omkring inte räknas in i den organiskt sammanfogade – men naturligtvis imaginära – nationella gemenskapen, åtminstone inte med samma självklarhet som ”svenskarna” vilka per definition sades vara födda in i nationen. Tvärt om fick judarna inte sällan spela rollen av illasinnade och hotfulla ”judar” för att på så sätt bidra till att stärka kollektiva nationella identiteter.

En alltför avvikande judisk minoritet var svår att fördrå i ett samhälle där medborgarskap och nationalitet var ett och det samma. Trycket mot assimilation var hårt, något som min undersökningsgrupp fick erfaras. Vid undersökningsperiodens slut, efter ett sjuttioårigt år av judisk närvaro i mellersta Norrland, hade de allra flesta judarna lämnat regionen samtidigt som assimilationsprocesserna var långt gångna bland de kvarvarande. Den lilla rest som återstod hade, enligt egen utsago, som enda gemensamma verksamhet att vårda begravningsplatsen.

Till viss del kan samhällets tryck mot en minoritet sägas botten i tanken att lika rättigheter är detsamma som likhet och att ett integrerat samhälle förutsätter en absolut kulturell homogenitet. Denna nationalistiska impuls har visserligen visat sig seglivad och stark, men inte desto mindre smärtsam och förödmande för alla som inte behärskar eller accepterar alla delar av den normerande kulturen.

Men därmed behöver man *inte* dra slutsatsen att nationalismen, i vilken skepnad den än uppträder, är ”en konsekvens av något slags universell drift av territoriell eller släktmässig art”.⁵⁴⁷ Nej, ett samhälle som både är integrerat, öppet och pluralistiskt torde vara möjligt. Också detta har denna undersökning gett prov på.

Summary

The Stepchildren of the Nation. Jewish Integration into the Society in Some Cities of Northern Sweden 1870 to 1940

Two-faced Nationalism

During the 19th and 20th century nationalism in Europe has shown both a democratic and a totalitarian side. On the one hand it has been a liberating and democratic force which has included a spectrum of population groups within the framework of the nation-state while on the other hand it has led to discrimination, exclusion and rejection. This tension between inclusion and exclusion seems to be built into the nation-state.

When European states during the 1800s organized themselves according to the principles of nation-states, previously disparate social groups were integrated, often by legally defined categories. Individuals and groups were politically included in a nation by means of citizenship, but also culturally by means of conceiving that the population within the boundaries of a state shared something in common: a history, ideas and values.